

HOMÒNIMS I DERIVATS. *Molí d'En Güell*, veïnat del terme de Gósol (Berguedà).

Güell, en terme d'Olius (Solsonès). En doc. de 1098: *Guadello* a l'Arxiu de Solsona.

El Güell, sengles masos o partides de Sant Aniol de Finestres (13-iv-1968) i de La Vola (Osona) (XIII, 23).

Güells, partida antiga del terme d'Elna (Rosselló), documentada l'any 1145: *ad Guadels* (*Colle. Moreau*, LXI).

Güell, mas antic prop de Sant Cugat del Vallès: 1097: *ad ipso Guadello* (*Cart. St. Cugat* I, 170); 1170: *mansum de Guadello* (*ibid.*, 236).

Colònia Güell, colònia tèxtil del municipi de Santa Coloma de Cervelló (Baix Llobregat), fundada per Joan Güell l'any 1840 a Sants, i traslladada l'any 1891.

Guadieso, paratge del terme de Castanesa, prop de Llauset d'Aneto (Terrado: *gwadiézo*, 1985): amb el tractament pre-català de -ELLUM (*E.T.C.* I, 122, 134, 136).

ETIM. *Güell* deriva de l'antic *Guaell*, que prové del llatí VADELLUM 'gual petit' (*DECat* IV, 6692b60-693a2; *E.T.C.* II, 96). J. F. C.

GUÈMOL

Nom de dos llocs de la rodalia de Banyoles, un en el te« de Serinyà, i l'altre més al Sud, cap a Mata; sembla que és en aquest el llogaret amb parròquia dedicada a Sant Pere, però tots dos pròpiament foren nom d'un riu: afl., aquell del Fluvià (1), i l'altre, afl. de l'Estany de Banyoles (2).

Oït *gémul* aquest; i *kařé de gémul*, com a nom d'un veïnadet, l'altre: a Serinyà, Casac. 1920; *gémul* a Esponellà, 1958 (xx, 46); també jo vaig oïr *gémul* a Banyoles i a Mata, 1964 (xLIV, 136, 135). Els rius es distingeixen sense vacil·lació possible: puix que l'un afluïx al riu i l'altre a l'estany.

MENC. ANT. (1) a. 978, el comte Miró de Besalú dota el monestir de Besalú: «d'un alou a Maià de Montcal, in villa *Maltano*; term., a parte orientis in rio *Agemalo*, mer. via q. pergit ad castro Bisuldu no ---» (*Villan., Vi. Lit.* xv, § 25, 25.11f.).

(2) 1263. En una extensa carta de franquícia l'abat de Banyoles concedeix certes exempcions als habitants de la vila en una extensió que afronta, per l'O., amb «*ipsum stagnum, mer. rivus de predicto stagno egrediens, quod dicitur d'Agemel*, sicut descendit usque stratam publicam que vadit Gerundam ---» (p. p. Font Rius, *C. d. p.* I, § 313, p. 454.4f.); i ja per Alsius, *Ensaig Històric sobre Banyoles*, p. 133, extractat per Alsius, *Nom.*, 146. Doncs, direccions oposades, car el (2), és al Sud de l'estany, vora l'estrada que va cap a Girona.

Més nombroses les del llogaret i església, en un lloc que coincideix amb l'indret del (2): 957, en l'Acte de dedicació del monestir de Banyoles, el bisbe de Girona li cedeix «decimas --- fidelium de villa *Agemalo*, cum eccl. ibi sita in honore Sti. Petri ---» (*MarcaH.*, 60

col. 873.17f.; *Esp. Sagr.* XLIII, § 20); 1017, Butlla papal per al monestir de Banyoles: «--- villa Jáfara, Paterni, *Agemal* et Millanicas ---» (*MarcaH.*, 987.7f.); 1086: «villa *Agemalo* cum eccl. Sti. Petri» (*MarcaH.*, 1182); 1175, altra butlla papal per al monestir li confirma la «parrochiam circumjacentem --- eccl. Stae. Mariae, Sti. Benediti, Sti. Petri de *Agemal*, S. R. de Millanicis ---» (*MarcaH.*, 1367.12); 1359: «*Sent P. de Gamell*» (en aquest cens amb tantes inexactituds fonètiques, si bé aquí i en el següent, la *a* pot estar per *ó*, cosa no rara en aquest temps); en el següent: 1362: Par. Sti. Petri de *Agemello*, Ll. Verd (Alsius, *Nom.*, 146). Dades confirmades i a penes ampliades per Monsalv. xvii, 299-300.

ETIM. És decisiu el fet que en tots dos llocs es tracta d'un riu, del qual evidentment prenen nom la parròquia i el llogaret respectivament. Ací, doncs, ha de figurar el ll. AQUA, d'on el cat. *aigua*, que en la nostra toponímia pren, una mica pertot, el significat de 'riu' d'importància secundària: l'*Aigua d'Ora*, l'*Aigua de Valls*; i de vegades queda sobreentès, en la combinació amb un adj. L'(*aigua*) *Gavarresa* > *Gavarresa* afl. esq. del Llobregat. O soldat amb un adjectiu: AQUA LATA > *Aigualada* 'riu que s'esplaia per un pla', d'on «a Iguialada», cas on el nom ha passat a la població adjacent, *Iguialada* (i *Gualeta*, art. supra).

En certs compostos de formació antiga, el mot apareix en la forma *agua*, més fidel al llatí, d'on AQUA ALTA > *Gualta*, AQUA ALBA > *Gualba*; i també en aquests, com en (A) *igualada*, i en el cas en estudi, se'n deglutinà la *A-* inicial (per confusió amb la preposició locativa) a *Agualba* > a *Gualba*. Anàlogament, en el cas present: a *Aguémalo* > a *Guèmol*.

En *Guèmol*, AQUA es combinà amb un NP germànic, IMILO (Först., 751), que tenim ben documentat en la Cat. medieval: a. 947 (Mas, *N. H. Bna.* IV, 36f.; Aebischer, *Onom. Cat.*, § 23); var. *Himilo* a. 843, *Heimilo* a. 744, *Heimilo* a. 731, *Emilo* a. 890. També amb -A: car és sabut que en francès els noms en -a són femenins i els en -o són masculins, i en gòtic viceversa: *Imila* a. 979, *Immola* a. 999 (Mas, *N. H. Bna.* IV, 88, 182). Sigui en una forma en -LU/-LO, sigui en el genitiu IMILI (AQUA IMILI), donava *Aguèmol* en fon. catalana normal; però així com en AQUA ALBA i en QUANDO es conserva el *y* (*Gualba*, *quan*), ja podem esperar que AQUA IMILI reduís *gy* a *ge* —tenint en compte el resultat de ECUM ILLUM, E. ISTUM, E. INDE, reduïts a *akést*, *akél*, *akén*—: *Guèmol*, pron. *gémul*.

GUENSO

Partida del terme del Palomar (Vall d'Albaida); oït *wénso* (xxxii, 130.18).

Pot venir d'un NP àr. *Abū ʿāniza*, format amb el NP *ʿĀniza*, usual a Aràbia (Hess, 42a) i a Algèria (*GGAlg.*, 15b), pron. *ʿēnize* a Aràbia, on és també el nom d'una tribu del Nedjd i del Desert de Síria (Hess, p. 10); com que la *i* s'emmutua vulgarment en els mots